

IZ INOSTRANIH ARMIIJA

SAD I ZEMLJE AMERIČKOG KONTINENTA

MANEVRI AMERIČKE ARMIIJE »SAGEBRUSH«

U Luizijani (SAD) su u toku novembra i decembra prošle godine održani veliki manevri američkih kopnenih snaga i vazduhoplovstva u kojima su, prema podacima američke štampe,¹⁾ učestvovali: 2 kompletne divizije (3-ća pešadijska i 1-va oklopna), delovi 82 vazdušnodesantne divizije i znatne vazdušne snage. Pripreme su trajale skoro šest meseci, pri čemu su upotrebljene velike količine materijalnih sredstava, naoružanja i tehnike.

Cilj manevra je bio da se komandni sastav obuči u rukovođenju svojim jedinicama ne samo u operacijama brzog tempa, iznenadnih situacija, energičnih i smelih dejstava, upotrebe nuklearnih borbenih sredstava, avijacije, oklopnih i pešadijskih jedinica, nego i u izvršenju taktičkih zadataka, jedinica kopnene vojske i vazduhoplovstva u međusobnom sadejstvu i samostalno. Na manevru je trebalo ispitati pravilnost pojedinih novih, na praksi još neispitanih koncepcija i borbenih postupaka, kao i vrednost nekih novih tehničkih sredstava i naoružanja.

*

Prvom taktičkom delu manevra *Sagebrush* (Faza III) prethodila je velika aktivnost obaveštajnih organa i izviđačkih delova. Za izviđanje su upotrebljena najsavremenija sredstva. Neposredno pre početka Faze III došlo je do borbe u vazduhu između »američkih« izviđačkih aparata, praćenih od lovaca, i »agresorove« lovačke avijacije.

U prvom taktičkom delu »američke« snage su se povlačile pred nadmoćnijim neprijateljem koji je težio da zauzme najvažnije komunikacione čvorove. Dok su »američke« snage bile u povlačenju, formirana je specijalna borbena formacija od brzopokretnih pešadijskih i oklopnih jedinica, u cilju zaštite sopstvene pozadine od vazdušnodesantnih jedinica, gerilskih i specijalnih grupa koje bi »agresor« eventualno upotrebio. I, zaista, kad je »agresor« u toku povlačenja »američkih« snaga spustio vazdušni desant, specijalna borbena formacija brzo je reagovala. Prednji delovi »agresora« zarobljeni su. Glavnina padobranaca, koja je brojala oko 1.300 ljudi, zajedničkom akcijom pešadije i tenkova takođe je brzo likvidirana. Smatra se da je »ubijeno« oko 1.100 padobranaca.

Drugi taktički deo (Faza V) karakteriše se napadnim dejstvima »američkih« snaga sa forsiranjem reke. Umesto formacionih pukova formirane su 3 samostalne borbene grupe. U toku forsiranja reke »agresor« je izvršio nuklearni napad i uništio mostove na reci. Pošto su pešadijske jedinice uspostavile mostobran, oklopne snage su prešle u napad, eksploatišući uspeh pešadije i odvajajući se od nje na nekim pravcima i po 20 km.

Manevar je završen nuklearnim napadom koji su izvršile »američke« snage.

*

Za izviđanje su formirane specijalne jedinice. Jedna od njih imala je 500 vojnika, 19 helikoptera i 10 aviona, uključivši vazdušnodesantni vod i vod od 5 lakih tenkova. Ova grupa je imala zadatak da prikuplja podatke na prednjem kraju odbrane i u dubini neprijateljskog rasporeda. Prilikom prikupljanja i do-

¹⁾ Major Alfred D. Webster: Exercise Sagebrush, *Armor*, januar 1956; »Sagebrush«, *The Army Combat Forces Journal*, januar 1956.

stavljanja podataka grupa je koristila avioteleviziske uređaje, televizijske predajnike, montirane na džipovima, infracrvene zrake i drugo. Smatra se da je 40% svih podataka o »agresoru« kojima je raspolagala komanda »američkih« snaga bilo dobijeno od ove grupe. Televizijski uređaji na avionima dali su vrlo dobre rezultate, dok ovi isti uređaji na džipovima nisu bili od velike koristi zbog nepodesnog zemljišta.

Pored ove »moderne« grupe za izvidanje, korišćene su i »konvencionalne« pešadijske jedinice. Jedinice 3-će pešadijske divizije intenzivno su izvidale, prodirući i preko 20 km u dubinu neprijateljskog rasporeda. Cilj ovakve vrste izviđačke aktivnosti bilo je prikupljanje i brzo dostavljanje podataka o koncentraciji neprijateljskih snaga radi izvršenja nuklearnog napada.

Razvoj situacije u toku dinamike manevra često je zahtevao da komande jedinica brzo donose odluke i energično ih sprovode. Najkarakterističnija je bila situacija stvorena u toku forsiranja reke, kada je »agresor« upotrebio nuklearna oruđa i uništio sve mostove. Trebalo je u toku same borbe potpuno preorijentisati već stvorene planove. Ovdje su naročito došli do izražaja operativni organi komande. Vojna policija je u ovoj situaciji isto tako odigrala važnu ulogu, kontrolišući pravilno izvršenje izdatih naređenja i regulišući saobraćaj.

Na osnovu raspoloživih podataka ne može se doći do zaključka u kojoj je meri došlo do sadejstva između kopnene vojske i vazduhoplovstva. Međutim, u samoj kopnenoj vojsci (između pešadije i oklopnih jedinica) ono je bilo vrlo dobro. Kao što se vidi iz kratkog pregleda dinamike manevra, oklopne su jedinice bile potpuno vezane za dejstvo pešadije. U prvom taktičkom delu manevra — pri povlačenju pešadije — oklopna divizija je stalno izvodila protivnapade, omogućujući na taj način plansko povlačenje pešadije. Njoj su pridata i 2 pešadijska bataljona, a štitiła je povlačenje pešadije preko reke, odvajajući je od snaga »agresora«. Drugi taktički deo (Faza V) isto tako karakteriše intenzivno sadejstvo ova dva roda kopnene vojske. Početni uspeh pešadijskih jedinica — uspostavljanje mostobrana u užem smislu — iskoristile su oklopne snage i prešle u napad, otvarajući put pešadiji. Ispitana je mogućnost zamene pešadijskih jedinica oklopnim: borbenu grupu, nesposobljenu za dalje dejstvo nuklearnim napadom »agresora«, zamenio je jedan tenkovski bataljon, ojačan delovima bataljona oklopne pešadije i nastavio dejstvo protiv neprijatelja. Organska artiljerija 3-će pešadijske divizije ojačana je oruđima oklopne divizije u periodu artripreme forsiranja reke.

Umesto klasičnih pukova pešadijske divizije, u manevru su formirane i upotrebljene samostalne borbene grupe, ali nema podataka o tome u kojoj meri i u čemu su one pokazale preimućstvo nad običnim pešadijskim pukovima.

Uspeh, postignut u borbi protiv neprijateljskog desanta, potvrdio je ispravnost koncepcije da je za borbu sa vazdušnodesantnim jedinicama najefikasnija kombinacija brzopokretne pešadije i tenkova.

Iako su izvršena tri nuklearna napada sa vrlo dobrim rezultatima (jednim su uništeni mostovi i to baš prilikom forsiranja, drugim je onesposobljena za dalje dejstvo jedna borbena grupa, a trećim su ukočene neprijateljske snage), ne može se reći da je upotreba nuklearnog oružja bila osnovna karakteristika manevra.

Helikopteri su i ovom prilikom našli vrlo široku primenu, naročito u službi snabdevanja.

U toku poslednjih dana manevra došlo je do iznenadnog pogoršanja vremena, koje je umnogome uticalo na samu vežbu. Kiša je raskvasila puteve i onemogućila puno korišćenje motornih vozila i tenkova. Smanjena vidljivost nije dozvoljavala svestranu primenu avijacije. U koliko je meri ova nepredviđena okolnost uticala na manevre, najbolje se može videti iz citata kojim časopis *The Army Combat Forces Journal* zaključuje svoj izveštaj o manevru:

»Iako je rešenje problema koji iskrsavaju uvođenjem novog oružja i tehnike bitno za uspeh u bici sutrašnjice, uspeh može obezbediti samo dobro obučena i vođena pešadija. Čovek ostaje ono što je bio kroz čitavu istoriju — jedini stvarno neophodni činilac za vođenje rata.«

SSSR I ZEMLJE ISTOČNE EVROPE

SOVJETSKA PROIZVODNJA AVIONA ZA RATNO VAZDUHOPLOVSTVO

Krajem 1955 u Londonu je izašao iz štampe poznati vazduhoplovni statistički godišnjak *Janes (All the World's Aircraft)*. U njemu su, pored ostalog, objavljene najnovije procene zapadnih vazduhoplovnih eksperata, prema kojima će SSSR kroz kratko vreme posedovati jakе snage bombarderske avijacije.

Smatra se da je dosad proizvodnja teških borbenih aviona bila u relativnom zaostatku u odnosu na proizvodnju efikasnih mlaznih lovaca, kao što su oni tipa *MIG-15*, koji su se naročito istakli u ratu u Koreji. U julu 1955 sovjetska avijacija je naglo skinula veo sa proizvodnje novih bombardera. Iznenađenje je usledilo puštanjem aviona *MIG-17*, koji pretstavlja poboljšanje *MIG-15*.

Novi sovjetski avion treba da ima veoma visok plafon, a pojava raznih tipova lovačkih aviona pokazuje da je sovjetska vazduhoplovna industrija u stanju da vrlo velikim delom pokrije potrebe vojnog vazduhoplovstva.

U pomenutom se godišnjaku naročito ističe da SSSR još ne proizvodi tako veliki broj aviona kao što je to, naprimer, slučaj sa američkim avionom *Boeing B-47*. Međutim, opšte je mišljenje da će Rusi uskoro posedovati jaku bombardersku flotu. Tip 37 (četvoromotorni mlazni bombarder) verovatno dostiže brzinu od 900 km na čas, a akcioni radijus mu je 11.400 km. Tip 39, pak, ima istu brzinu, sa radijusom dejstva od 6.900 km.

Najzad, smatra se da su Sovjeti usavršili atomski bombarder *Tuf-75*, kao odgovor na američki *B-36*.

(*Feuille d'avis de Neuchâtel*, 13 decembar 1955)

NOVI TIPOVI SOVJETSKIH RATNIH BRODOVA

Francuski pomorski časopis *La Revue maritime* preneo je krajem prošle godine pisanje zapadnonemačkog časopisa *Marine Rundschau* i francuskog *Flottes de Combat* za 1956, u kojima su objavljeni neki podaci za tri nova tipa brodova koji su se nedavno pojavili u sastav mornarice SSSR.

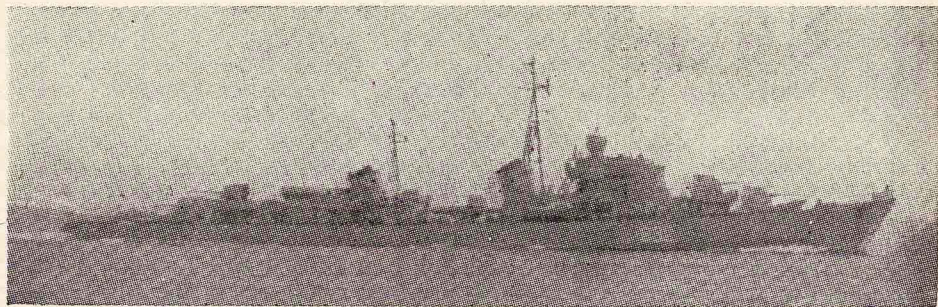
Na tipu jednog razarača od oko 3.000 tona, sa jako uzdignutom prednjom stranom i ostrim kljunom, postoje dva velika i razdvojena dimnjaka, tako da se može pretpostaviti da ovaj brod ima vrlo moćan pogonski stroj i veliku brzinu. Izgleda da je njegovo glavno artiljerijsko naoružanje podeljeno na dve dvostruke turele (jedna napred a druga pozadi).

Prema jednoj šemi, koju je objavio časopis *Marine Rundschau*, ove turele liče na turele za topove PAA kalibra 100 mm kojima su opremljene krstarice tipa *Sverdlov*. Prema tome, i ovaj novi razarač verovatno raspolaže sa najmanje 4 grupe PA artiljerije za blisku odbranu i 2 platforme sa cevima za lansiranje torpeda.

Broj razarača ovog novog tipa u službi, ili u izgradnji, nije poznat. Može se jedino zaključiti, ističe se u tom članku, da ovaj razarač pretstavlja veliki doprinos mornarici SSSR, bez obzira na način na koji bi on bio upotrebljen u eventualnom ratu — u sastavu formacija razarača istog tipa ili u grupama formiranim za izvršenje kakvog zadatka, u koje bi ušle i krstarice tipa *Sverdlov*. U tom slučaju ovi bi razarači tesno sadejstvovali sa podmornicama i pomorskim vazduhoplovstvom.

Postojanje jednog novog tipa eskortera u mornarici SSSR primećeno je u maju prošle godine, prilikom putovanja jednog sovjetskog pomorskog sastava ka Arktiku. Ovaj su sastav sačinjavali: 2 krstarice tipa *Sverdlov* i 4 brza eskortera (na slici se vidi jedan od njih). Ovi eskorteri, dotada nepoznatog tipa, imaju sle-

deće karakteristike: deplasman 1.200 do 1.600 tona, brzina 34 čvora, naoružanje 4 PA topa 100 mm, 4 topa 40 mm, 3 torpedne cevi i mine.

Najzad, prema pisanju Masona, autora *Flottes de Combat*, u sovjetskoj mornarici postoji još jedan tip brzog eskortera koji je nešto manji od ranije pomenutog. Njegove su karakteristike sledeće: deplasman 1.000 do 1.500 tona, samo jedan dimnjak, 3 PA topa 100 mm, 4 topa 40 mm, 3 torpedne cevi i mine.

*

Prema pisanju britanske štampe, u toku leta prošle godine, radi pojačanja sovjetskih pomorskih snaga na Dalekom Istoku, poslato je preko Severnog Ledenog Okeana: 2 krstarice tipa *Sverdlov*, 12 modernih razarača, 12 eskortera i 12 podmornica.

Slanje tako brojne i snažne pomorske formacije u pravcu severoistoka dokazuje da se infrastruktura *Severnog pomorskog puta* snažno razvila i da su Rusi potpuno savladali plovidbu po morima na kojima se čak i leti, bez pomoći ledolomaca, ne može sa uspehom ploviti. Pošto je obišla Rt Dežnjev i prošla kroz Beringov Moreuz, ova je sovjetska pomorska formacija stigla kroz Moreuz La Perus u Vladivostok.

Interesovanje sovjetske mornarice za plovidbu u polarnim vodama vidi se i po krstarenju koje je jedna sovjetska podmornica novijeg tipa, početkom 1955, preduzela u Arktiku. Napustivši Mjurmansk 5 januara 1955, ona je, roneći južno od Islanda, dostigla brod za snabdevanje *Refrigerator N° 7* koji je pošao iz Lenjingrada, a zatim su zajedno nastavili put ka Arktiku, stići što je podmornica danju ronila 14 časova (krećući se brzinom oko 7,5 čvorova), a noću plovila po površini (brzinom oko 15 čvorova).

Krajem februara, negde između ostrva Sendvič i Zemlje Kraljice Mod, naišli su na jednu sovjetsku flotilu za lovljenje kitova. Pošto se na brodu-radionici *Slava* izvršilo nekoliko manjih popravki na podmornici i pošto se ovde snabdela hranom i gorivom, podmornica se u pratnji *Refrigerator-a N° 7* vratila početkom maja u Mjurmansk, prolazeći između Grenlanda i Islanda.

U toku krstarenja, koje je trajalo preko 3 meseca (oko 6 nedelja u odlasku i 6 nedelja u povratku), podmornica je svakog dana prelazila prosečno po 250 nautičkih milja.

Na kraju se u ovom francuskom časopisu ističe velika izdržljivost i kvalitet novih sovjetskih podmornica, kao i interesovanje i briga sovjetskog komandovanja za obuku podmorničara u dalekim i dugotrajnim krstarenjima. To potvrđuje i pomenuti prolaz 12 podmornica *Severnim pomorskim putem*.

ZEMLJE BRITANSKE ZAJEDNICE NARODA

BRITANIJA REORGANIZUJE SVOJE REZERVNE SNAGE

Britanska vlada odlučila je da se u eventualnom atomskom ratu samo 2 od 11 raspoloživih rezervnih divizija Teritorijalne armije mogu poslati na kontinent kao podrška snagama NATO-a. Na osnovu ove odluke ministar rata, Antoni Hed, izjavio je 20 decembra 1955 u Parlamentu da će se otsada samo 2 divizije Teritorijalne armije od po 18.000 ljudi održavati u stalnoj i punoj borbenoj gotovosti, sa svim elementima za podršku i snabdevanje, radi eventualne upotrebe u okviru Severoatlantskog saveza.

Ostalih 9 rezervnih divizija na Britanskim Ostrvima reorganizovaće se i dobiti karakter regionalnih odbranbenih snaga. Pri tome će se 2 postojeće oklopne rezervne divizije i Loulenska mešovita pešadisko-oklopna divizija potpuno pretvoriti u pešadiske divizije jačine od po 12.000 ljudi, tako da će se formirati ukupno oko 8 malih pešadiskih rezervnih divizija.

Hed je takođe izjavio da je vlada predvidela da u svojoj jedinjoj rezervnoj vazdušnodesantnoj diviziji zadrži 4—5 bataljona obučених padobranaca od po 600—700 ljudi, da ostale njene nepadobranske jedinice pretvori u čisto pešadiske i ukine izvestan broj artiljerijskih jedinica van sastava divizija, kao i jedinica takozvane Rezerve za slučaj opasnosti (Army Emergency Reserve).

Prema američkom komentatoru, koji je ove vesti preneo iz Londona, ovo pokazuje da britanski vojni krugovi smatraju da Britanija ne bi više imala vremena da mobilise, ponovo obuči i stavi u pokret svojih 11 divizija — sa prostorija za prijem, obuku i popunu — u cilju upućivanja u luke za transportovanje na prekomorska ratišta.

Od ukupno 11 britanskih aktivnih divizija 4 će i dalje ostati uz snage NATO-a u Evropi; najmanje 2 obrazovaće strategisku rezervu na Britanskim Ostrvima; 1 će ostati na Bliskom i Srednjem Istoku, a ostale će biti raspoređene po Istočnoj Africi, Jugoistočnoj Aziji i Dalekom Istoku.

(The New York Times, 21 decembar 1955)

ŠVAJCARSKA

SPORTSKO TAKMIČENJE MOTORIZOVANIH JEDINICA U ŠVAJCARSKOJ

Švajcarsko federalno Udruženje motorizovanih jedinica organizovalo je 26 i 27 novembra prošle godine, u okolini Tuna, IV takmičenje motorizovanih jedinica, u kome je učestvovalo 150 ekipa (od po tri takmičara — vođa, vozač i izviđač). Cilj takmičenja je bio da se pokaže spremnost ovih jedinica za: kretanje po karti, pomoću busole, po nemoj karti i krokiju itd.; zatim, za bacanje bombi, ocenu otstojanja, orijentaciju i izviđanje, noćno marševanje, opravku i održavanje vozila itd. Na specijalno podešenom itinereru (da bi bio što teži), dužine oko 150 km, takmičari su polazili svaka dva minuta. Cela je staza bila podeljena na četiri skoro podjednaka sektora koji su bili zvezdasto raspoređeni oko varoši Tun, štim što je svaki sektor obuhvatao sve discipline ovog takmičenja, a svaka etapa određenu taktičku situaciju.

Tako su, naprimer, u severnom sektoru takmičari imali zadatak da izvide zemljište i da na osnovu taktičke situacije pokažu čitanje neme karte, veštinu izviđanja, bacanje bombi na određeni cilj i, najзад, jednu vožnju u kojoj će se pokazati inicijativa i umešnost vozača.

Takmičari istočnog sektora imali su zadatak da upoznaju uslove kretanja u jednoj određenoj zoni, u kojoj su se nalazila slagalista iz kojih je, prema taktičkoj pretpostavci, trebalo preneti materijal na drugo mesto. Pošto su azimut i otstojanja već bili dati, takmičari su trebali da pronađu razne zaobilazne puteve, izvide mesta prelaza reka, izvrše ocenu otstojanja i promene tačkove na svojim vozilima.

U južnom sektoru takmičari su imali da izvrše gađanje kratkom puškom na povremeno osvetljeni cilj, da se kreću po busoli, da izvedu jednu *slalom* vožnju po teškom terenu i vežbu u kojoj su imale da dođu do izražaja sposobnost i inicijativa vozača džipa.

Zadatak u zapadnom sektoru zahtevao je od takmičara da ispitaju da li se put za Girnigel, počev od Tuna, može koristiti, pošto je, prema pretpostavci, neprijatelj uspeo da se infiltrira u tu oblast. Takmičari su morali da uhvate vezu sa drugim jedinicama na određenoj liniji, da izvrše potrebnu popravku vozila, izvide mogućnost prelaza preko jedne reke, itd.

Ovo dvanaestočasovno takmičenje bilo je naporno ne samo zbog neobično teškog itinerera, koji je obilovao mnogim preprekama, nego i zbog velikih teškoća koje su predstavljali snežni i zaleđeni putevi i temperatura koja je u noći između 26 i 27 novembra dostigla 15° ispod nule. Ono je, prema pisanju švajcarske štampe, dalo zadovoljavajuću sliku borbene gotovosti pripadnika švajcarskih motorizovanih jedinica.

(*Touring*, Bern, 8 decembar 1955)

ZAPADNA NEMAČKA

VAZDUHOPLOVNA INDUSTRIJA ZAPADNE NEMAČKE

Zapadnonemačka vazduhoplovna industrija severno od r. Majne obuhvata tvornice *Henschel — Flugzeugbau*, *Focke-Wulf*, *Weser GmbH*, *Blohm & Voss* i *Siebel — ATG*, koje su se združile radi izgradnje 200 vojnih transportnih aviona »Nord 2501« *Noratlas*. *Henschel — Flugzeugbau* zaključila je jedan ugovor za licencu sa Odeljenjem za helikoptere *Sikorsky* firme *United Aircraft Corp.* i očekuje porudžbine Ministarstva odbrane (verovatno modela *S-58*). Ovi bi helikopteri bili upotrebljeni u kopненоj vojsci, za veze i osmatranje u artiljeriji.

Focke-Wulf se u Bremenu sprema za gradnju aviona *Piaggio P. 149*; pretpostavlja se da će Nemci poručiti 300 ovakvih aparata — za vezu i obuku posada. Ova tvornica sprema i projekte za gradnju drugih školskih i sportskih aviona. Sve preduzete pripreme ovih tvornica aviona još uvek su skromnog obima, pošto su vršene bez zvaničnog učešća bonske vlade.

Južno od Majne nalaze se tvornice *Messerschmitt A. G.*, *Dornier* i *Heinkel*, koje će zajedno graditi avion »Fouga CM 170-R« *Magister*. Konstruktor *Messerschmitt-a* se nada da će pod nazivom *Me 200* moći u Nemačkoj da gradi avione *HA 200* koje je projektovao u Španiji. Firma *Heinkel* je sa egipatskom vladom zaključila ugovor za gradnju jednog lovačkog aviona čiji će motor takođe biti građen kod ove tvornice. Tvornica *Dornier*, iz Minhena, već je izgradila jedan posleratni model aviona *Do 27* i očekuje porudžbinu od 300 takvih aparata — za vezu i izviđanje.

Izgradnja grupnih postrojenja za mlazne avione nije zasada u perspektivnom planu za nemačku industriju; za sledeće četiri godine ona se može nadati jedino gradnji oko jedne hiljade malih klipnih motora. Možda će se firma *Daimler-Benz* i *Bayerische Motoren — Werke*, koje su nekada bile veoma aktivne u gradnji avionskih motora, zainteresovati za građenje turbo-reaktora, no zasada njihovi planovi nisu poznati.

(*Interavia*, decembar 1955)

ITALIJA

JAČINA I SLABOST ITALIJANSKE VOJSKE

Italijanski nedeljnik *Tempo* doneo je oktobra prošle godine kritički osvrt maršala Mesea, sadašnjeg senatora i poznatog stručnjaka italijanskog Parlamenta za vojna pitanja, o odlikama i nedostacima italijanske vojske u prošlosti, čiji sadržaj dajemo u izvodu.

Maršal Mese, koji je u dva maha bio komandant armije u teškim okolnostima po Italiju, na Istočnom frontu i u Tunisu, radi jače potvrde svog izlaganja, osvrće se na razne vojničke avanture Italije. On smatra da su svi organizatori italijanske vojske, počev od stvaranja kraljevstva 1860 naovamo, grešili u pogledu broja i sastava visokog komandovanja kako za vreme mira tako i u doba rata i da su imali pogrešne metode vojničkog rutinerstva, nasledno opterećenje u pogledu izrade i nabavke skupog naoružanja pri jednoj skoro uvek više labilnoj nego solidnoj državnoj privredi i budžetskoj nesigurnosti, naročito pred dolazak fašizma na vlast, itd. Iako je primirjem u Vilafranki, 1859, izgubila Veneciju, vešta italijanska diplomatija umela je da iskoristi podršku Pruske koja je baš u to vreme odnela pobedu kod Sadove. Tada su italijansku vojsku sačinjavale 21 regularna i 5 dobrovoljačkih divizija. Međutim, njeni su kadrovi bili improvizovani. Nisu postojali, u pravom smislu reči, ni Generalštab ni visoko komandovanje, niti neki plan za jediničke akcije sa pruskim saveznikom, pa čak ni plan operacija za samu italijansku vojsku. Austriske jedinice, iako slabije po broju, bile su dobro pripremljene. Italijanski neuspeh bio je potpun i na kopnu i na moru. Njenu je situaciju popravila jedino pobeda pruskog saveznika. Na taj je način najveći finansijski napor zemlje, učinjen u poslednjem trenutku, ostao bez rezultata.

Za ekspediciju u Etiopiji 1895—96 učinjen je opet znatan napor: 50.000 ljudi i 200.000 miliona zlatnih franaka. Međutim, ni tada nije postojao neki plan operacija. Rukovođenje ratom bilo je u rukama pretsednika Ministarskog saveta i guvernera Eritreje, generala Barasijerija. Generalštab je bio postrani. Ceo se pohod sastojao iz niza sitnih akcija — čarki koje su dovele do bednog sloma međunarodnog položaja Italije.

U Libiji, 1911—12, postojao je konačno Generalštab italijanskih snaga, obrazovan ukazom od 5 marta 1908, ali nije bilo ni visokog komandovanja ni ratnog plana. U to doba nije postojala nikakva trajnija koordinacija između Ministarstva spoljnih poslova i Ministarstva vojske i mornarice. Ministarstvo spoljnih poslova bilo je slabo informisano i Italija je pretrpela neprijatno iznenađenje kada su njene dve divizije naišle, umesto na jednu tursku diviziju, na celokupno naoružano stanovništvo. Potreban je bio dug napor, ponovna izrada ratnih planova i odašiljanje 5 divizija preko Sredozemnog Mora. Pobeda je ovom prilikom postignuta na diplomatskom polju.

U Prvom svetskom ratu brojno stanje italijanskih snaga dostiglo je 73 divizije, što je prevazilazilo mogućnosti zemlje. Tako su italijanske divizije, koje su brojale po 12 bataljona, raspolagale samo sa 33 laka artiljerijska oruđa, dok su u to doba austrijske divizije, isto od po 12 bataljona, imale po 66 oruđa. Francuska divizija, od 9 bataljona, imala je tada 60 artiljerijskih oruđa, od kojih 24 teška. Bio je potreban poraz kod Kobarida pa da Italija pristupi reorganizaciji vojske koja je posle toga svedena na 50 bolje naoružanih i opremljenih divizija. Ministarstvo naoružanja dobilo je potrebnu samostalnost i ovlašćenja, a Generalštab je postao uticajan.

Rat protiv Etiopije 1935—36 Italija je odlučila u svoju korist (iako se njena vojska pokazala nesposobnom za manevrovanje) zahvaljujući samo Gracijanijevom zaobilaznom manevru s juga, kojim je u Hararu presečena pruga Adis Abeba — Džibuti, tako da su pozicije etiopskih trupa postale neodržive. U to je vreme postojao načelnik Glavnog generalštaba, ali nije bilo vrhovnog komandanta.

Godine 1940, umesto brojno ograničene ali dobro opremljene i prekaljene vojske, slepo se pošlo ka što većem broju ljudi i jedinica. To najbolje ilustruje ona poznata Musolinijeva krilatica da iza Italije stoji »osam miliona bajoneta«. Ta izreka gorko potseća da je Italija 1940 godine, od 120 divizija, koliko je na papiru mogla da stavi pod oružje, odnosno stvarnih 83, bila u stanju da u slučaju rata mobilise samo jedan deo. Pod oružje je bilo pozvano 3 miliona ljudi, od kojih je trebalo osloboditi vojne obaveze 960.000. Poznato je koliko je to uticalo na moral celog italijanskog naroda — kaže maršal Mese.

U to vreme načelnik Generalštaba kopnene vojske nalazio se u Libiji, a načelnik Glavnog generalštaba umesto da rukovodi operacijama i uskladuje ih, nalazio se u Albaniji. Pretsednik vlade (Musolini) verovao je da može sam rukovoditi ratom iz Rima i okružio se neodgovornim ljudima.

*

Ovi nedostaci, u neku ruku bitni za navedene situacije, nemaju nikakve veze sa ličnom vrednošću italijanskih boraca — nastavlja maršal Mese. Postojali su mnogobrojni primeri herojskih podviga kako od strane pojedinaca tako i čitavih jedinica. Danas se postavlja pitanje, kaže on, da li je pronađeno sredstvo protiv grešaka komandovanja i predratnog birokratskog i rutinerskog duha. U tom pogledu, ma kako nekim Italijanima izgledale stroge vojne odredbe koje su Ugovorom o kapitulaciji nametnute Italiji, one su, donekle, imale spasonosan uticaj. Blagodareći ograničenju brojnog stanja posleratne vojske, Italija je mogla da se oslobodi mistike što većeg broja i da svoje planove upravi više na kvalitet ljudi i opreme nego na kvantitet. Ugovorom je Italiji bilo nametnuto razoružanje, ali ono nije bilo i kontrolisano. Ulaskom Italije u Atlantski savez, 1949, praktično su poništene vojne odredbe Ugovora koje su, uostalom, već i zvanično bile ukinute zajedničkim odbacivanjem Ugovora 1951 od strane zapadnih sila. Na taj je način Italija mogla da organizuje relativno dobro opremljenu vojsku. Otada nema više nedostataka ni u pogledu rukovođenja vojskom, čije brojno stanje zavisi samo od budžetskih mogućnosti. Iako je italijanski Parlament, u toku svoja dva zadnja zasjedanja, smanjio za nekih 76 milijardi lira kredite za Narodnu odbranu, to se ipak može ublažiti izvesnom pomoći u okviru Atlantske zajednice, a zahvaljujući učlanjivanju Italije u ovu zajednicu, ne postoji više ni ona velika podvojenost između pojedinih vidova njene vojske (kopnene vojske, mornarice, vazduhoplovstva) koja je, unekoliko, bila stvorena kao posledica njenog sloma 1943 godine, zaključuje maršal Mese.

(Tribune de Genève, 4 novembar 1955)